

KNIHOVNA MĚSTA HRADCE KRÁLOVÉ

V Ý R O Č N Í Z P R Á V A
O ČINNOSTI KNIHOVNY MĚSTA HRADCE KRÁLOVÉ
ZA ROK 2004

Hradec Králové, leden 2005

Obsah

	strana:
I. Celkové hodnocení	3-4
II. Služby.....	5-10
1. Výpůjční služby	5-6
2. Specializované a informační služby	6-7
3. Služby v regionu; metodická činnost; síť veřejných knihoven okresu	8-9
4. Kulturně vzdělávací akce pro veřejnost	9-10
III. Knihovní fondy.....	11-12
IV. Organizace a řízení.....	13-15
1. Řízení	13
2. Finanční hospodaření	14
3. Pracovní síly; vzdělávání zaměstnanců	14-15
4. Údržba a technické zabezpečení	15
 <i>Přílohy:</i>	
č.1 Služby – statistický přehled výsledků.....	16
č.2 Knihovní fondy – statistický přehled výsledků.....	17

I. CELKOVÉ HODNOCENÍ

Roku 2004 uplynulo **110 let od založení knihovny**. K tomuto výročí jsme čtenářům a návštěvníkům nabídli novou informační brožuru o našich službách a propagační igelitové tašky s logem knihovny. Zpracovali jsme také seznam všech publikací, které knihovna v průběhu své stoleté existence vydala; seznam je doplněn stručnou historií knihovny a mnoha rejstříky. K jubileu byly zveřejněny obsáhlé články v časopisech Čtenář a U nás.

Ve všech základních ukazatelích činnosti knihovny, které statisticky vyjadřují zájem veřejnosti o její služby, **došlo k výraznému zvýšení** oproti roku 2003: výpůjčky dosáhly 867.622 knihovních jednotek (+ 47.198), počet registrovaných čtenářů činil 13.941 (+ 223), návštěvnost stoupla na 179.179 (+ 19.413). Nárůst se projevil zejména ve službách ústřední půjčovny (zájem o kvalitní knihovní fond) a hudebního oddělení (po zrušení manipulačních poplatků při půjčování zvukových dokumentů). Počet návštěvníků knihovny v roce 2004 byl dokonce nejvyšší za posledních patnáct let.

K významnému posunu došlo v **automatizaci výpůjčních služeb**: od 1.1.2004 jsme zprovoznili automatizovaný výpůjční protokol v ústřední půjčovně a v informačním středisku. Byla tak završena automatizace všech služeb v ústředí. Čtenářům jsme tím umožnili získat on-line informace o statutu každé knihovní jednotky, o individuálním čtenářském kontu a komunikovat s výpůjčním protokolem prostřednictvím internetu (prolongace, rezervace).

V průběhu roku byla k automatizaci připravena pobočka Moravské Předměstí-B (J.Masaryka); počítačový výpůjční protokol zde byl zahájen 3.1.2005. Současně pokračovalo vybavování potřebnou technikou a zpětné označování fondů čárkovými kódy na pobočkách Pražské Předměstí, Slezské Předměstí, Zálabí a Moravské Předměstí-A. Na pobočkách Moravské Předměstí-B, Slezské Předměstí a Pražské Předměstí jsme instalovali počítačové sítě.

Informační služby jsme **rozšířili** o databázi regionálních osobností na internetu, světovou hudební databázi Groves Music a novou on-line službu Ptejte se knihovny. V září 2004 skončil dotovaný přístup do zahraniční databáze ProQuest; databáze EBSCO je k dispozici další 4 roky. Internetové stránky knihovny byly doplněny o dva nové informační bloky: DATABÁZE (vlastní i zahraniční) a KNIHOVNÁM (praktické informace pro veřejné knihovny regionu).

Knihovní fond dosáhl 645.529 knihovních jednotek. Jeho roční přírůstek činil 22.594 knihovních jednotek, tj o 1.575 víc než v minulém roce. Jedná se o nejvyšší přírůstek knihovního fondu od roku 1990. Provedli jsme revizi fondu hudebního oddělení, části fondu ústřední půjčovny a fondu pobočky Moravské Předměstí-B (víc než 100.000 knihovních jednotek).

Kulturních a vzdělávacích akcí pro veřejnost, zejména pro děti a mládež, bylo o 200 více než v loňském roce (celkem 619). Tradiční „Noc s Andersenem“ proběhla v několika dětských odděleních a musela být pro velký zájem opakována. Úspěšná byla tradiční literárně-sportovní soutěž dětských čtenářů „Ptáčkoviny“ i nové celoměstské soutěže „Křížem krázem po EU“ a „Co se slovy všechno poví“; sborník z té poslední byl vyhodnocen jako nejlepší v celostátním měřítku.

Velký ohlas veřejnosti měly besedy hudebního oddělení k Roku české hudby 2004, vystoupení švýcarského herce Jean-Luc Bideau v průběhu Dnů frankofonie, setkání čtenářů s prof. Vladimírem Preclíkem, druhý ročník Velkého říjnového společného čtení a další pořady. Hojně navštíven byl i náš výroční knižní bazar.

V rámci **regionálních funkcí**, které jsou hrazeny ze státní dotace, jsme poskytovali odborné služby 96 veřejným knihovnám bývalého okresu Hradec Králové. Metodické oddělení spolu se střediskovou knihovnou provedlo 203 metodických návštěv a poskytlo nebývalé množství konzultací (764), zejména v souvislosti s dotazníkovým šetřením o připojení obecních knihoven k internetu. Dotace formou připojení do intranetu veřejné správy obdrželo na základě projektů, které jsme pomáhali zpracovat, 36 obcí. Zavádění nových informačních technologií do veřejných knihoven okresu byl věnován jak odborný servis pro 16 z nich, tak vzdělávání knihovníků i akce pro management obcí. Prováděli jsme sběr dat do databáze Kartotéka knihoven Královéhradeckého kraje a analýzu webových stránek knihoven okresu Hradec Králové.

Podstatná část naší pomoci směřovala k fondům knihoven. V 15 případech jsme spolupracovali při jejich aktualizaci a revizi. Nabídku pro čtenáře obecních knihoven obohatilo 410 výměnných souborů (celkem 20.517 svazků) z okresního výměnného fondu, jehož budování zajišťujeme.

Na základě našeho stavebního záměru zpracoval architekt David Vávra **studii k rekonstrukci objektu Vertex** ve Wonkově ulici. Přestavba Vertexu na městskou knihovnu by měla vyřešit dlouhodobé problémy s nedostatečnými prostorovými kapacitami a jejich vhodnějším uspořádáním zefektivnit provozní náklady.

Plánované sloučení tří poboček na Moravském Předměstí, které předpokládala koncepce restrukturalizace knihovny z roku 2003, jsme nemohli uskutečnit. Na sídlišti se nenašel vhodný a finančně dostupný objekt s plochou 500-600 m².

Provedli jsme **úpravy interiérů poboček** v Kuklenách (malování půjčovny pro dospělé), Malšovicích (oddělení pro děti: nové osvětlení, malování) a Slezském Předměstí (vybavení novým nábytkem). V dětské knihovně Kalíšek (ZŠ Zálabí) byl vybudován flexibilní prostor, který slouží jako studovna i klubovna pro pořádání kolektivních akcí.

Neplánovaná generální oprava kotlů ústředního topení v Tomkově ulici si v důsledku jejich havárie vyžádala téměř půlmilionové náklady, které se podařilo uhradit krácením jiných položek z vlastního rozpočtu.

Hodnocený rok byl charakteristický nebývalým **rozvojem kontaktů** a spolupráce **s knihovnami v partnerských městech** Hradce Králové: v Alessandrii, Banské Bystrici, Walbrzychu a ve Wroclawi (*podrobněji viz oddíl IV.1. Řízení*).

II. SLUŽBY (viz též příloha č.1)

1. Výpůjční služby

Počet výpůjček činil celkem **867.622**. Ve srovnání s rokem 2003 jich přibýlo 47.198, což představuje zvýšení o 6%. Složení výpůjček bylo obdobné jako v minulém roce: 73,6% literatura pro dospělé, 21,1% literatura pro děti a 5,3% hudební dokumenty. Podíl naučné literatury u výpůjček pro dospělé nepatrně poklesl na 41,9%, u výpůjček dětské literatury zůstal stejný: 41,4%.

Obrat knihovního fondu dosáhl v průměru **1,34** výpůjček na jednu knihovní jednotku. Ze záložních skladů mimo město bylo dovezeno 2.610 knih; pro literaturu do Starých Nechanic a Dolního Přímů se jezdí dvakrát týdně.

V roce 2004 se zaregistrovalo **13.941 čtenářů**, z toho 10.655 dospělých (76,43%) a 3.286 dětí (23,57%). Celkový počet registrovaných čtenářů vzrostl proti předchozímu roku o 156; u dospělých o 135, u dětí o 21.

Protože si podle dotazníkového průzkumu plných 60% registrovaných čtenářů půjčuje nejen pro sebe, ale též další členy rodiny a přátele, je **skutečný počet uživatelů** výpůjčních služeb cca **22.300**, tj. 23,4% obyvatel Hradce Králové.

Návštěvnost dosáhla **179.179** individuálních návštěv, z toho 170.067 ve výpůjčních službách a 9.112 při kulturně-vzdělávacích akcích pro veřejnost a dalších službách. Nárůst činí proti předcházejícímu roku 19.413 návštěv, tj. 12%. Růst návštěvnosti ve výpůjčních službách a při kulturně-výchovných akcích měl téměř stejné parametry: index 1,12 a 1,18.

Návštěvnost byla nejprogresivněji rostoucím ukazatelem činnosti knihovny v roce 2004. Statistika nezahrnuje kontakty přes komunikačními prostředky, zejména informační služby po telefonu nebo prostřednictvím internetu.

Zvýšení všech základních ukazatelů bylo na prvním místě důsledkem automatizace výpůjčního protokolu v ústřední půjčovně a zrušení manipulačních poplatků v hudebním oddělení. Právě tato pracoviště vykazují největší nárůst: např. výpůjčky v hudebním oddělení 40%. V ostatních půjčovnách došlo zhruba z poloviny k nevýraznému zvýšení, z poloviny ke snížení čtenářů nebo výpůjček. K většímu poklesu došlo na pobočce Pražské Předměstí; z malých příměstských půjčoven má nejlepší výsledky pobočka v Plotištích.

Na první pohled se zdá, že skončil mírný pokles, který se dostavil po strmém nárůstu výpůjček a čtenářů koncem devadesátých let. Vyvozovat z letošních statistik úsudky o celkovém dlouhodobějším trendu by však z výše uvedených důvodů mohlo být zavádějící.

Zprovoznění automatizovaného výpůjčního protokolu v ústřední půjčovně a v informačním středisku od 1.1.2004 bylo nejvýznamnějším počinem na úseku služeb – stejně, jako celý rok probíhající příprava automatizace **pobočky Moravské Předměstí-B**, završená zprovozněním od 3.1.2005.

Automatizovány jsou tedy již všechny půjčovny a oddělení v ústředí knihovny a dvě pobočky: Nový Hradec Králové a Moravské Předměstí-B. Postupně připravujeme automatizaci dalších půjčoven, vybavujeme je potřebnou počítačovou technikou (včetně

instalace sítí) a zpětně označujeme jejich fondy čárkovými kódy. V roce 2004 to byly zejména pobočky Pražské Předměstí, Slezské Předměstí, Zálabí a Moravské Předměstí-A.

Od 1.12. jsme zavedli **sobotní služby** také ve skladišti ústřední půjčovny.

V rámci **meziknihovní výpůjční služby** jsme vyřídili celkem **309 žadanek**, tj. dvojnásobek oproti roku 2003. Z naší knihovny bylo vyžádáno 265 dokumentů (z toho jsme mohli kladně vyřídit 215 žádostí, tj.81%), naopak pro naše čtenáře jsme z jiných knihoven vyžádali 44 dokumentů (kladně vyřízeno 25 žádostí, tj 57%). Poměr mezi dokumenty vyžádanými od nás a odjinud (6:1) i podíl kladně vyřízených žádostí svědčí o vysoké kvalitě našeho knihovního fondu i našich meziknihovních služeb.

2. Specializované a informační služby

Zvuková knihovna pro nevidomé půjčila 8.254 zvukových knih 329 klientům z východočeského regionu, větší část formou zásilkové služby. Vypůjčené knihy představují výdej, příjem a kontrolu 59.393 ozvučených kazet. Počet klientů se ve srovnání s předchozím rokem zvýšil o 43, počet výpůjček o 361. V průběhu roku bylo zaznamenáno 3.490 osobních návštěv nevidomých.

Do fondu přibýlo 249 titulů zvukových knih. Fond zvukových knih je od roku 2004 postupně ukládán do nových plastových kazet, které zároveň slouží jako expediční obaly. Zvuková knihovna spolupracuje s Tyfloservisem a Tyflocentrem v Hradci Králové a s katedrou speciální pedagogiky místní univerzity (exkurze a konzultace pro studenty).

Hudební oddělení mělo 1 453 uživatelů, kteří si zde vypůjčili k prezenčnímu využití či absenčně 68 157 knih, časopisů, hudebnin, klasických gramodesek, CD, kazet a CD-ROMů. Zaregistrováno bylo 22 562 návštěv. Ve všech ukazatelích došlo k nebývalému nárůstu proti roku 2003: + 264 uživatelů, + 7 903 návštěvníků a + 27 359 výpůjček. Zřetelně se zde projevilo bezplatné půjčování AV dokumentů na základě nové smlouvy s ochrannými autorskými organizacemi od 1.1.2004 (s odkladnou dobou pro možnost půjčování 9 měsíců od vydání novinek). Prostorové i pracovní kapacity oddělení se za této situace ukázaly jako nedostatečné.

Digitalizace lístkového katalogu klasických gramodesek s využitím pracovníků civilní služby byla po jejich odchodu zastavena; zpracovali jsme projekt digitalizace prostřednictvím firmy Albertina Icome a přihlásili jej do dotačního programu VISK 5.

Oddělení realizovalo několik kulturně vzdělávacích akcí pro veřejnost; zejména přednášky k Roku české hudby 2004 (A. Dvořák, B. Smetana) nebo o skotské hudbě měly velký ohlas. V přístupových prostorách bylo uspořádáno 6 výstav (česká hudba 2004, Muzeum B.Smetany, Muzeum A.Dvořáka, Památník B.Martinů, České muzeum hudby, Floristická škola).

Poslechové studio navštívilo 1798 klientů, z toho 740 individuálně a 988 v kolektivech; prezenčně zde využili 3 077 audiovizuálních dokumentů. Studio připravilo 82 hudebně výchovných pořadů a jiných akcí, z toho 10 externě pro Sjednocenou organizaci nevidomých a slabozrakých.

Informační pracoviště hudebního oddělení půjčilo absenčně i prezenčně celkem 889 titulů na CD-ROM a zaregistrovalo 1 155 návštěvníků (843 individuálních, 312 v kolektivech); z toho 508 využilo internetový terminál. O práci s internetem a elektronickými databázemi zde bylo realizováno 29 instruktáží a 22 dalších akcí.

Na internetových stránkách knihovny jsme vystavovali soupis hudebních muzeí a hudebních časopisů, soubor Česká hudba, adresář hudebních knihoven a další vlastní databáze. Ukončili jsme pravidelné představování novinek CD-ROM na webu; čtvrtletně jsou zpracovávány anotované přírůstky tohoto fondu.

Informační středisko navštívilo 1.544 klientů, kteří si vypůjčili 4.022 dokumentů, většinou k prezenčnímu studiu. I toto pracoviště vykázalo nárůst statistických ukazatelů proti roku 2003: o 476 návštěv a 213 výpůjček. Více než jinde však platí výhrada, že statistika nezahrnuje kontakty a informace poskytnuté prostřednictvím telefonu. Proběhlo zde 87 školení k využití internetu (o 55 více než loni), 4 odborné konzultace a 4 exkurze. Nabídku internetových školení využili převážně senioři během akce Březen- měsíc internetu. Poskytli jsme 1.181 rozsáhlejších faktografických a bibliografických informací a celkem 871 návštěvníků využilo internetové terminály střediska a sousední čítárny.

Pro magistrát jsme zpracovali podklady k adresáři kulturních institucí a spolků v Hradci Králové a k seznamu významných dnů a výročí měst; pro sborník Královéhradecko, vydaný místním archivem, soupis literatury o historii regionu publikované v roce 2003.

Publikační činnost:

Vydali jsme „Přehled činnosti veřejných knihoven okresu Hradec Králové v roce 2003“ a „Kulturní kalendář na rok 2005“.

Ke 110. výročí založení knihovny jsme zpracovali novou informační brožuru o našich službách „Knihovna města Hradce Králové“ a sestavili „Seznam publikací Knihovny města Hradce Králové 1894-2004“, doplněný stručnou historií knihovny a rejstříky. V průběhu práce na seznamu vlastních publikací byl doplňován jejich archivní fond.

Zpracovali jsme také tematické tiskové výstupy z databází ve formě letáků: „Magistrát města Hradec Králové“, „Václav Havel“, „Velikonoce a velikonoční zvyky“.

Mnoho článků o činnosti knihovny bylo publikováno v regionálním tisku (Hradecké noviny, Radnice; zde byla zavedena rubrika „Z městské knihovny“) i v odborných tištěných nebo elektronických časopisech (U nás, Čtenář, Ikaros aj.).

3. Služby v regionu; metodická činnost; síť veřejných knihoven okresu

Jako pověřená knihovna jsme na základě smlouvy se Studijní a vědeckou knihovnou v Hradci Králové poskytovali **služby 96 veřejným knihovnám** okresu Hradec Králové: 89 neprofesionalizovaným a 7 profesionalizovaným. Na výkonu regionálních funkcí se částečně podílelo i 6 střediskových knihoven.

Uskutečnilo se celkem 366 metodických návštěv (z toho jich 203 provedli pracovníci naší knihovny) a 910 konzultací (z toho 764 zajistilo metodické oddělení a středisko Hradec Králové).

Poradenská a konzultační činnost byla zaměřena na dotazníkové šetření k databázi Kartotéka knihoven Královéhradeckého kraje, na analýzu stavu internetizace knihoven a zjišťování zájmu obcí využít v té věci projekt ministerstva informatiky nebo strukturální operační program EU. Rozsah šetření si vyžádal velké množství konzultací s knihovníky i zřizovateli, takže počet konzultací se proti roku 2003 více než zdvojnásobil.

Pomoc jsme poskytovali především **při zpracování a realizaci grantových projektů**: do programu VISK bylo podáno 14 žádostí obecních knihoven (9 z nich uspělo) a ve dvou kolech celkem 34 úspěšných žádostí o připojení k intranetu veřejné správy. Zřizovatele jsme informovali také o dotačních programech na rok 2005.

Z pověření MK ČR jsme kontrolovali věcné plnění projektů z roku 2003 u knihoven v Nechanicích a Hlušicích.

Zpracovali jsme **analýzu internetových stránek** profesionalizovaných knihoven okresu jako podklad pro budoucí metodickou pomoc v této oblasti.

Prováděli jsme sběr dat a zpracovali **statistickou analýzu činnosti** veřejných knihoven okresu a poskytovali pomoc ostatním knihovnám při sestavování statistických výkazů. Vydali jsme "Přehled o činnosti veřejných knihoven okresu za rok 2003".

Vzdělávání knihovníků bylo zaměřeno na využití moderních informačních technologií v jejich práci: uspořádali jsme 4. ročník burzy internetových zkušeností (2.3.), školení k využití produktů firmy Langmaster (21.9.), dva semináře o dotačních titulech pro starosty obcí (7.9., 2.12.), anketu K čemu internet? aj. Knihovníkům okresu byly určeny též demonstrace vzdělávacích pořadů Naše hymna (26.9.) a Máselná Lhota a vánoční zvyky (7.12.) a tři exkurze do různých zajímavých knihoven, včetně Národní a Parlamentní (15.5., 19.10., 30.11.). Celkem to bylo 15 akcí.

Proběhlo 9 porad vedoucích střediskových knihoven a připravili jsme 58 stran různých metodických materiálů.

Pomoc při aktualizaci a revizi knihovních fondů jsme poskytli 15 knihovnám: Levín, Lišice, Klamoš, Popovice, Stračov, Radíkovice, Lužec, Benátky, Dobřenice, Střezetice, Praskačka, Osičky, Mokrovousy, Třebechovice a Smiřice (knihovna se stěhovala do nových prostor).

Výměnný fond vzrostl o 4.804 a dosáhl celkem 91.627 knihovních jednotek; patří k největším v ČR. V roce 2004 z něj bylo sestaveno a expedováno 410 **cirkulujících výměnných souborů**, které obsahovaly celkem 20.517 knihovních jednotek (jeden soubor měl v průměru 50 svazků).

Servis výpočetní techniky jsme zajišťovali pro knihovny v 16 obcích: Hoříněves, Libřice, Kratonohy, Obědovice, Předměřice, Roudnice, Dobřenice, Libčany, Všestary,

Stěžery, Blešno, Skřivany, Barchov, Nepolisy, Měník a Smidary (celkem 24 návštěv). Jednalo se většinou o údržbu dat, zprovoznění automatizovaného výpůjčního protokolu a řešení problémů s počítačovou technikou i programovým vybavením.

Doprava v rámci výkonu regionálních funkcí byla realizována převážně vlastními dopravními prostředky, částečně dopravními prostředky obcí; doplňkově jsme využívali také hromadnou dopravu.

Naše **středisková knihovna** připravila 199 výměnných souborů, které obsahovaly celkem 9.959 knihovních jednotek. Výměnný fond byl zpětně opatřován čárkovými kódy.

4. Kulturně vzdělávací akce pro veřejnost

Vzdělávací a kulturní akce knihovny byly určeny z větší části dětem a mládeži. V roce 2004 se jich uskutečnilo celkem 619 - o 50% víc, než v roce předchozím (416). Kromě programů pro děti se na celkovém zvýšení z poloviny podílel nárůst počtu školení k využití internetu a elektronických databází: zájem byl zejména mezi seniory v průběhu akce *Březen - měsíc internetu*.

Jarní akce **pro dětské čtenáře** *Noc s Andersenem* proběhla na dvou místech a pro velký zájem jsme ji museli opakovat (2.4. a 14.5.). V dětské knihovně Kalíšek ji doplnila *Noc se Zdeňkem Svěrákem* (26.3.), v pobočce Moravské Předměstí-B podobná akce pro dospělé - *Noc s Vilémem* a na podzim (26.11.) opět pro děti *Magická noc* v pobočce Kukleny.

Rekordní účast dětí (83) i organizátorů měla letos tradiční literárně-sportovní soutěž *Ptáčkoviny* na Novém Hradci Králové. Úspěšné byly i další celoměstské dětské soutěže: *Křížem krážem po EU* (pro vysokou náročnost ji dokončilo až do poslední etapy 20 dětí) a *Co se slovy všechno poví*. Z této soutěže jsme uspořádali sborník, který zvítězil v celostátní akci *Kde končí svět*. Odměnou účastníkům byla účast na představení *Taneční zeměpis* v *Mediu* a na setkání s patronkou akce Dagmar Havlovou v Praze.

Naši dětská čtenáři se podíleli také na soutěži o nejlepší internetové stránky knihovny *Webík*, na předvánočním zdobení perníčků v Kuklenách, soutěži o nejkrásnější vánoční ozdobu v pobočce Březhrad, dnu otevřených dveří v Kalíšku (9.10.) a na 49 dalších menších soutěžních akcích (celkem 500 dětí).

Prezentace a fotodokumentace větších akcí pro děti je k dispozici veřejnosti na našich internetových stránkách.

K větším akcím **pro dospělé** patřil už zmíněný *Březen- měsíc internetu*, naše tradiční účast při *Dnech frankofonie* v Hradci Králové i program *Týdne knihoven*, v jehož průběhu se odbýval i druhý ročník *Velkého společného (non-stop) čtení* za aktivní účasti zastupitelů města (4.10.).

Trvalou oblibu hradecké veřejnosti si získal volný cyklus besed, autorských čtení a prezentací *literární čaje o páté*, doplněný besedami hudebního oddělení k *Roku české hudby 2004*.

Stručný přehled pořadů pro dospělé:

- *První hradecké čtení* (prezentace začínajících autorů; 12.1.)
- *Radko Chadima: Kavkaz* (cestopis slovem i obrazem; 27.1.)
- *Alice Pávová: Antonín Dvořák* (pořad ke 100. výročí úmrtí; 24.2.)
- *Jean-Luc Bideau: Čtení z díla Nicolase Bouviera* (Dny frankofonie; 5.3.)
- *Gabriel Gössel: Z historie záznamu zvuku* (přednáška na závěr výstavy; 22.4.)
- *Šimona Šimonová: Bedřich Smetana-občan, skladatel, muž* (25.5.)
- *Vladimír Preclík* (beseda se sochařem a spisovatelem; 29.6.)
- *Ivan Dorovský: Adolf Černý* (přednáška o básníku a slavistovi narozenému před 140 lety v Hradci Králové; 21.9.)
- *Čestmír Brandejs: R.A. Dvorský* (přednáška 7.10.)
- *Václav Rout: Skotsko a skotská hudba netradičně* (přednáška s ukázkami; 23.11.)
- *Hana Frejková, Michal Hromek: Písně v jidiš* (7.12.)

Kromě množství drobných výstavek v půjčovnách a na schodišti hudebního oddělení, reagujících na různá výročí a zaměřených na propagaci našeho knihovního fondu, jsme uspořádali velké **výstavy**:

- *Bestiář z Livre des merveilles Marca Pola* (Dny frankofonie; 22.3.-3.4.)
- *Historie záznamu zvuku* (ze sbírky Gabriela Gössela; 14.-21.4.)
- *Literáti* (autogramy spisovatelů ze sbírky J. Míchala; 30.8.-18.9.)

Specifickou akcí byla *prezentace pomůcek pro zrakově postižené* ve spolupráci se Sjednocenou organizací nevidomých a slabozrakých (12.10.), *burza plakátů* s hudební tematikou a *amnestie na sankční poplatky* v rámci Týdne knihoven (4.-9.10.) a tradiční *knížní bazar* (8.-13.11.) s největším počtem návštěvníků (viz též oddíl III. *Knihovní fondy*).

Čtenáře knihovny i širší hradeckou veřejnost jsme oslovili v celostátním projektu *Moje kniha: hledáme nejoblíbenější knihu v České republice*. Organizovali jsme distribuci tiskových i elektronických anketních lístků, prováděli jejich sběr a vyhodnocování. Čtenáře jsme s výsledky průběžně seznamovali v místním tisku i na našich internetových stránkách.

Po dvou letech jsme opět uspořádali ve spolupráci s Národní knihovnou a Svazem knihovníků a informačních pracovníků celostátní konferenci se zahraniční účastí *Hudební knihovny*, určenou odborné veřejnosti. (20.-21.10.; 44 účastníků).

III. KNIHOVNÍ FONDY (viz též příloha č.2)

Přírůstek knihovního fondu v roce 2004 představuje celkem **22.594** knihovních jednotek, z toho 20.579 knih, 336 hudebnin a 1.679 audiovizuálních dokumentů. Jedná se o nejvyšší přírůstek v průběhu posledních 15 let. Tvořila jej z 68,48% literatura pro dospělé (z toho 49,14% naučná), z 22,6% literatura pro děti (z toho 38,4% naučná) a z 8,92% hudebniny a audiovizuální dokumenty.

Na nákup knih jsme vynaložili 2.879.979,70 Kč (z toho 310.868,70 Kč činila dotace státu na výměnný fond). Při akvizici jsme maximálně využili slevy distributorů a knihkupců, které činily většinou 25%. Započteme-li navíc dary jednotlivců a institucí (celkem 1.340 svazků), činila průměrná pořizovací cena knihy 133,50 Kč; v roce 2003 to bylo 152,- Kč. U periodik využíváme 15% slevu dodavatelské firmy REDIT. Hudební oddělení získalo sponzorské příspěvky ve formě předplatného časopisů nebo CD-ROM zdarma v hodnotě 15 795,- Kč.

Úbytek knihovního fondu dosáhl 10.105 knihovních jednotek. Jednalo se o ztracené a opotřebované knihy z běžného fondu půjčoven a o zpracování skluzu v odpisech po rozsáhlých revizích a aktualizacích záložních skladišť z minulých let.

Během podzimního knižního bazaru jsme darovali 2.113 vyřazených knih 25 veřejným knihovnám okresu; 4.730 zastaralých nebo poškozených knih bylo prodáno 668 návštěvníkům této týdenní akce.

Knihovní fond dosáhl k 31. 12. 2004 **celkem 645.529** knihovních jednotek.

V průběhu roku jsme provedli **revizi** knihovních fondů hudebního oddělení, pobočky Moravské Předměstí-B a části fondu ústřední půjčovny. Celkem bylo zrevidováno 102.261 knihovních jednotek (56.297+29.264+16.700); v současné době provádíme následné dohledávání zjištěných ztrát.

Katalogizace knihovního fondu probíhá ve dvou směrech: průběžné počítačové zpracování přírůstku a retrokonverze generálního katalogu do počítačové podoby. Zkatalogizovali jsme 5.068 titulů, které představoval roční přírůstek knih. Do počítače bylo konvertováno 7.018 titulů z generálního katalogu: písmeno A-J, signatury N, IIN, IIN, příručka knihovnické literatury a tituly, u kterých byly prováděny odpisy. Celkem jsme tedy zkatalogizovali 12.086 titulů knih a kompletů periodik a 1.979 titulů AV dokumentů, hudebnin a CD-ROM v hudebním oddělení.

Ke konci roku obsahoval náš elektronický on-line katalog záznamy o 171.436 titulech, z toho 124.387 knih, 4.035 kompletů periodik, 1.840 brožur, 26.650 hudebnin, 10.291 AV dokumentů (HO), 2 550 zvukových knih, dalších 890 AV dokumentů (ZK) a 793 elektronických dokumentů. Představuje to informace o 532.108 knihovních jednotkách z celkového počtu 645.529.

S ohledem na tento stav jsme přestali doplňovat řadu věcných a názvových lístkových katalogů na pobočkách. Nadále jsou vedeny jmenné katalogy, s výjimkou půjčovny pro dospělé na pobočce Moravské Předměstí-B, kde byl jmenný katalog zrušen, a ústřední půjčovny, kde je doplňován pouze katalog cizojazyčné literatury.

Věcnou katalogizaci jsme přizpůsobili novému standardu Mezinárodního desetinného třídění ve třídách 8 Jazykověda a literatura a 2 Náboženství; zpracovali jsme za tím účelem převodní tabulky.

Příprava půjčoven **na automatizovaný výpůjční protokol** si vyžádala zpětné opatřování knihovních fondů čárkovými kódy; probíhalo na pobočkách Moravské Předměstí-A, Moravské Předměstí-B, Slezské Předměstí, Pražské Předměstí a Zálabí. Součástí těchto příprav je i konverze zbývajících katalogizačních záznamů do počítačové podoby.

Přijali jsme směrnici pro zpracování a využití příruční knihovny odborné knihovnické literatury.

Menších změn doznala také **organizace knihovního fondu**: fond ústřední půjčovny na signaturách 76-79.000 byl z nedostatku prostor přesunut do skladu ve Starých Nechanicích; v souvislosti s rekatalogizací jsme část staršího fondu ústřední půjčovny (signatury IIN, IIIN) přesunuli z Dolního Přímu do skladu v Tomkově ulici.

IV. ORGANIZACE A ŘÍZENÍ. HOSPODAŘENÍ KNIHOVNY

1. Řízení

Podle našeho stavebního záměru z roku 2003 připravil ateliér akad. arch. Davida Vávry předběžnou **studii rekonstrukce objektu Vertex** ve Wonkově ulici. K projektu se uskutečnilo několik konzultací a pracovních setkání.

Studijní a vědecká knihovna s námi uzavřela podle knihovního zákona č.257/2001 Sb. novou smlouvu o pověření regionální funkcí. Na tomto základě jsme s obcemi okresu Hradec Králové uzavřeli **smlouvy o poskytování regionálních služeb** jejich knihovnám. Smlouvami se zřizovateli a objednávkami služeb jsme řešili i podíl šesti střediskových knihoven na naší regionální funkci.

Náročná na řídicí a organizační práci byla **příprava půjčoven k automatizaci** výpůjčního protokolu; probíhala na základě předem zpracovaných harmonogramů.

Koncem roku jsme zpracovali **projekt digitalizace katalogu klasických gramodesek** a přihlásili jej do dotačního programu ministerstva kultury VISK 5 – RETROKON. Jeho případnou realizací by se v příštím roce završilo úsilí o dostupnost on-line informací ke všem částem našeho knihovního fondu.

Z vlastní iniciativy i na základě zájmu druhých stran jsme navázali nové kontakty a **spolupracovali s knihovnami v partnerských městech** Hradce Králové. Byla to návštěva ředitelky městské knihovny z italské Alessandrie (7.5.), kolegyně ze Štátnej vedeckej knižnice v Banské Bystrici, výměna publikací a odborných článků s městskou knihovnou ve Walbrzychu a konečně vystoupení dvou zástupkyň naší knihovny s referáty na mezinárodní konferenci Mlodzi v bibliotekach, kterou pořádaly Miejska biblioteka publiczna a Wojewodzka biblioteka T.Mikulskiego ve Wroclawi (20.-22.10.).

Zajistili jsme přípravu a organizaci **celostátní konference hudebních knihoven**, která se u nás konala již popáté, s mezinárodní účastí a za součinnosti Národní knihovny a Svazu knihovníků a informačních pracovníků (20.-21.10.).

Naši činnost jsme **propagovali** v regionálním tisku, rozhlase a televizi a publikovali o ní články v odborných časopisech (Čtenář, Národní knihovna, U nás, Hudební výchova, elektronický Ikaros).

Podíleli jsme se na přípravě **Akčního plánu rozvoje města Hradce Králové**, zejména v oblasti kultury.

2. Finanční hospodaření

Rozpočtové náklady činily v roce 2004 celkem 25.469,6 tis. Kč, výnosy 25.498,8 tis. Kč. Z toho vlastní příjmy představovaly 1.117,8 tis. Kč (v tom 7 tis. Kč sponzoring), příspěvek zřizovatele 22.336 tis. Kč a dotace ze státního rozpočtu 2.045 tis. Kč. Hospodaření knihovny jsme uzavřeli **kladným hospodářským výsledkem** 29.162,49 Kč.

Schválený rozpočtový plán na rok 2004 byl upravován po obdržení dotace ze státního rozpočtu na zajištění regionálních funkcí knihovny ve výši 2.045 tis. Kč a po zvýšení příspěvku města o 836 tis. Kč na mzdy a zákonné pojištění v souvislosti s úpravou mzdových tarifů podle nařízení vlády č.330/2003 Sb.

U **nákladových položek** došlo v důsledku mírnější zimy k úspoře výdajů na spotřebu energie o téměř 200 tis. Kč proti plánu (o 15% proti skutečnosti roku 2003). Ušetřené prostředky jsme využili k posílení nákladů na údržbu, které byly o téměř 350 tis. Kč vyšší, než jsme předpokládali. Hlavním důvodem byla neplánovaná generální oprava dvou kotlů ústředního topení v Tomkově ulici, která si vyžádala 504 tis. Kč. S ohledem na havarijní stav zařízení, jehož skryté vady se projevíly koncem topné sezóny, se však jednalo o akci životně nezbytnou a neodkladnou.

Celkový meziroční růst nákladů (o 618,6 tis. Kč) byl ovšem nejvíc ovlivněn shora uvedeným zvýšením mezd. Vedle osobních nákladů, které proti minulému roku vzrostly o 1.152 tis. Kč, jsou největší položkou rozpočtu prostředky věnované na nákup knihovního fondu: činily 4.183 tis. Kč (o cca 200 tis. Kč víc, než v roce 2003).

Bilanci ovlivnil též pokles **vlastních výnosů** o 341 tis. Kč proti roku 2003. Projevilo se zde na prvním místě zrušení poplatků z půjčování hudebních dokumentů podle nové smlouvy s ochrannými autorskými organizacemi (snížení příjmů hudebního oddělení o 220 tis. Kč, tj. 60% pokles). Při analýze vlastních výnosů je však třeba odečíst mimořádný finanční dar 100 tis. Kč z roku 2003 a tržby za pronájmy, které v roce 2004 přešly do rozpočtu města.

Investiční náklady ve výši 763 tis. Kč byly hrazeny z fondu reprodukce investičního majetku; jednalo se o nákup nového služebního auta Citroen-Berlingo (*viz též IV. 4. Údržba a technické zabezpečení*), dataprojektoru, a licencí na knihovnický program Clavius pro dvě pobočky.

3. Pracovní síly; vzdělávání zaměstnanců

Průměrný přepočtený **stav zaměstnanců** činil 68,5: z toho 65 pokrývalo městskou funkci, 3,5 funkci regionální.

V roce 2004 skončila civilní vojenská služba a postupně odešlo 5 zaměstnanců, kteří v knihovně zajišťovali pomocné práce ve skladech, studovnách, při akvizici a údržbě. Jejich náhrada - byť ne v plné výši - si vyžádala mírný nárůst pracovních kapacit, který lze očekávat i v příštím roce. Situace byla na některých úsecích (např. sklady hudebního oddělení) řešena prozatím nedostatečně.

Zvyšování kvalifikace zaměstnanců knihovny i ostatních veřejných knihoven v okrese Hradec Králové bylo zaměřeno především na zvládnutí nových informačních technologií. Uspořádali jsme burzu internetových zkušeností, školení k využití produktů firmy Langmaster aj. (viz též oddíl II.3. *Služby v regionu*). Pracovníci výpůjčních služeb si osvojovali znalosti výpůjčního modulu programu Clavius. Osm zaměstnanců absolvovalo kurz ECDL a dva seminář o využití MS WORD při tvorbě publikací ve Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové.

Naši zaměstnanci se účastnili také mnoha externích školení na odborná témata (autorské právo, zpracování dokumentů, dějiny hudby aj.) v Národní knihovně v Praze, v Brně, Prostějově, na konferenci Knihovny v pavučině spolupráce v Jindřichově Hradci a na konferenci Knihovny současnosti v Seči.

4. Údržba a technické zabezpečení

Finančně a organizačně nejnáročnější akcí údržby v roce 2004 byla **generální oprava dvou parních litinových kotlů** v ústředí knihovny: výměna 31 článků, doplnění systému měření a regulace topného systému snímači MAVE 2-S3, spínacími hodinami SPH-Q a elektroventily. Skryté vady kotlů se projevily na konci topné sezony a jejich havarijní stav jsme museli řešit mimo plán – stejně jako opravu topných těles ve skladišti na půdě čp. 177.

Prováděli jsme též řadu **úprav interiérů půjčoven**:

- malování, instalaci nového osvětlení a nátěry oken a parapetů v pobočce Malšovice;
- malování a montáž žaluzií v půjčovně pro dospělé v Kuklenách;
- malování pobočky Pražské Předměstí;
- rekonstrukci chodby v dětské knihovně Kalíšek (ZŠ Zálabí) na studovnu a klubovnu, včetně vybavení specifickým nábytkem;
- montáž žaluzií v ústřední půjčovně.

Ve skladišti Staré Nechanice jsme opravili plechovou střešní krytinu a na odboru knihovních fondů odpadní potrubí.

Průběžně byly zabezpečovány revize, provozní prohlídky i drobná údržba budov, přístrojů a zařízení.

Na úseku **požární ochrany** jsme zajistili zpracování nových požárních řádů, poplachových směrnic a zařazení pracovišť a činností do kategorií podle míry požárního nebezpečí. Provedli jsme posouzení a zhodnocení rizik z hlediska **bezpečnosti a ochrany zdraví při práci** a vydali seznam prací zakázaných ženám a mladistvým.

Nákupem **nového automobilu** Citroen-Berlingo jsme nahradili vůz Favorit, přejatý před deseti roky už jako vyřazený z Centra sociálních služeb; jeho další provoz by byl zcela neekonomický.

V průběhu roku jsme částečně obměňovali zastaralou počítačovou techniku a pokračovali v postupném vybavení poboček dalšími počítači v souvislosti s přípravou na jejich automatizaci (viz též oddíl I.1 *Výpůjční služby*). Zajistili jsme **instalaci počítačových sítí** na pobočkách Moravské Předměstí-B, Slezské Předměstí a Pražské Předměstí.

SLUŽBY

Příloha č.1

	Orientační ukazatele na rok 2004	Skutečnost 2002	Skutečnost 2003	Skutečnost 2004	Plnění plánu v %
Vypůjčky	830 000	860 042	820 424	867 622	104,5
Z toho:					
naučná lit. pro dospělé	225 000	256 949	230 028	267 573	118,9
ostatní dokumenty	40 000	40 055	42 402	46 333	115,8
literatura pro děti	176 000	180 103	179 520	182 524	103,7
z toho:					
naučná pro děti	75 000	73 578	74 348	75 597	100,8
Čtenáři	14 000	14 049	13 718	13 941	99,6
Z toho:					
dospělí	10 700	10 667	10 471	10 655	99,58
děti	3 300	3 382	3 247	3 286	99,58
Návštěvnost	-	159 730	159 766	179 179	-
Kolektivní akce	237	286	416	619	261,2
Z toho:					
lekce KIV	60	132	59	64	106,6
hudebně-výchovné pořady	60	65	62	82	136,6
besedy pro děti	100	73	136	181	181,0
besedy pro dospělé	10	10	15	15	150,0
soutěže pro děti	4	4	4	4	100,0
výstavy, bazary	-	2	6	21	-
školení uživatelů o práci s el. databázemi	-	-	134	252	-
Metodické návštěvy, konzultace, školení	450	339	646	967	214,9
Výměnné soubory (počet knih.jednotek)	9 000	9 214	9 887	9 959	110,6
Publikace (počet titulů)	4	2	4	4	100,0
MVS (počet žádanek)	-	152	159	309	-

KNIHOVNÍ FOND

Příloha č.2

	Orientační ukazatele na rok 2004	Skutečnost 2002	Skutečnost 2003	Skutečnost 2004	Plnění v %
Knihovní fond celkem	643 000	624 021	633 040	645 529	-
Přírůstek	17 000	16 729	21 019	22 594	132,9
Z toho: knihy	15 660	14 731	19 007	20 579	131,4
hudebniny	400	329	552	336	84,0
AV dokumenty	940	1 669	1 460	1 679	178,6
Úbytek	6 000	8 500	12 500	10 105	168,4

Struktura knihovního přírůstku v roce 2004:

Celkem knihy..... 20 579

Z toho:

Naučná literatura pro dospělé 6 923 = 33,64%

Beletrie pro dospělé 8 550 = 41,54%

Literatura pro děti 5 106 = 24,81%

z toho:

naučná literatura pro děti 1 961 = 38,40%

beletrie pro děti 3 145 = 61,59%